

رابطه عوامل خانوادگی با خواندن نوجوانان: بررسی دیدگاه والدین نوجوانان عضو کتابخانه‌های عمومی شهر سنندج

امین زارع*

استادیار گروه علم‌اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی

ژیلا سعیدی

دانشجوی کارشناسی ارشد علم‌اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی

ندا صیادی

دانشجوی کارشناسی ارشد علم‌اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۲/۱

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی تعیین تاثیر نقش خانواده (از جنبه‌های مختلف) بر خواندن نوجوانان عضو کتابخانه‌های عمومی شهر سنندج انجام شد

روش: این پژوهش پیمایشی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، والدین اعضای نوجوان فعال کتابخانه‌های عمومی شهر سنندج در نظر گرفته شده است. این آمار که با استفاده از قابلیت تهیه گزارش اعضاء به تفکیک رده سنی، در نرم افزار کتابخانه‌ای سامان به دست آمده، شامل ۱۵۰۰ نفر می‌باشد

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که بین میزان برخورداری، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن فرزندان، رابطه‌ی معناداری وجود دارد؛ یعنی با افزایش این متغیرها، متغیر میزان خواندن نیز بطور نسبی افزایش می‌یابد. از سوی دیگر بین سطح تحصیلات والدین با میزان خواندن فرزندان نوجوان ارتباط معناداری دیده نمی‌شود.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاکی از وجود رابطه معنادار بین میزان برخورداری، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن فرزندان با میزان خواندن فرزندان نوجوان می‌باشد؛ یعنی با افزایش این متغیرها، متغیر میزان خواندن نیز بطور نسبی افزایش می‌یابد. در حالیکه بین سطح تحصیلات والدین با میزان خواندن فرزندان نوجوان ارتباط معناداری دیده نمی‌شود؛ بنابراین شناخت و بررسی عوامل موثر بر مطالعه و خواندن نوجوانان می‌تواند کتابخانه‌های عمومی را در جهت برنامه‌ریزی‌های بهتر با دید کارشناسانه در جهت مشاوره به خانواده‌ها کمک کند.

کلیدواژه‌ها: خانواده، خواندن، نوجوانان، کتابخانه‌های عمومی، سنج

مقدمه و بیان مسأله

خواندن، قرائت و مطالعه کلمات نسبتاً مترادفی هستند که همیشه با ذکر یکی بقیه تداعی می‌شوند. این کلمات در زندگی انسان کاربرد فراوان دارند و گوئی با زندگی انسان عجین‌اند. درجه و میزان آن در هر فرد و جامعه‌ای نشان از رشد فکری و علمی آن‌ها دارد (فدائی، ۱۳۹۱). خواندن و فراگرفتن همانند دیگر فعالیت‌های اکتسابی انسان از دوران کودکی آغاز می‌شود، لذا این دوران نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری این عادت در ادامه زندگی یک انسان بر عهده دارد. علاقمند کردن کودکان به مطالعه یکی از کارهای مهم و زیربنایی است که می‌تواند از همان سنین ابتدایی در کودکان نهادینه شود. از این رو خانواده به عنوان موثرترین نهاد در ایجاد انگیزه مطالعه در کودکان نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کند و می‌تواند بهترین الگوی کتاب‌خوانی برای کودکان باشد (اسلامی، ۱۳۹۱). به همین دلیل، پرداختن به روش‌ها و رفتارهای والدین که مانع یا مشوق خواندن هستند، نیز وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی خانواده می‌تواند ارزشمند باشد و چه بسا سبب خواهد شد نقش خانواده برای ایجاد و توسعه خواندن در برنامه‌های کلان آموزشی پررنگ دیده شود (حسینی، ۱۳۹۴). وقتی از کسی می‌پرسید «آیا کتاب می‌خوانی؟» و در جواب می‌گوید که «چرا باید بخوانم؟» منطقی‌ترین و استوارترین پاسخ را داده است. واقعا چرا باید بخواند؟ هدفدار کردن «خواندن» است که می‌تواند انگیزه روی‌آوری به مطالعه را فراهم کند. کانون این انگیزش‌ها کجاست؟ اشاره‌ای به برخی از شاخص‌ترین این کانون‌ها خالی از فایده نیست. خانواده نخستین کانونی است که می‌تواند انگیزه‌های خواندن را در فرزندان فراهم کند. پدری که ناگزیر است وقتی فرزندش هنوز در خواب است از خانه خارج شود و وقتی هم در دیروقت شب به خواب رفته است به خانه برگردد و مادر که باید به تدبیر خانه بیندیشد و هم مرد و هم زن خانه باشد، چه مجالی برایشان می‌ماند که خود چیزی بخوانند یا فرزند خود را به خواندن ترغیب کنند (حری، ۱۳۸۴). خانواده، کوچک‌ترین و اولین واحد اجتماعی است که هم در بودن و هم در شدن کودکان و نوجوانان نقش اساسی دارد و همه فعالیت‌های تربیتی از خانواده شروع می‌شود؛ محیط و شرایط خانواده و روش تربیتی و آموزش والدین نقش بسزایی در انس کودک با کتاب دارد. کودکی که با کتاب آشنا می‌شود برای همیشه از همنشینی و دوستی با کتاب لذت خواهد برد. کودک تخیلات شیرین و بلندپروازانه خود را با مطالب و قصه‌های درون کتاب پیوند می‌دهد و ناخودآگاه روح و روان کودکانه خود را تغذیه می‌کند. در واقع کتاب هم به کسب اطلاعات از دنیای پیرامون کودک منجر می‌شود و وی را به تجزیه و تحلیل مسائل وامی‌دارد و هم در رشد و شخصیت و تکامل روحی و روانی او تأثیر بسزایی دارد. نقش خانواده در ایجاد عادت به مطالعه از گهواره آغاز می‌شود و لالایی‌ها اولین پیوندهنده کودک با ادبیات به شمار می‌آید. این اشعار ساده که گاهی حتی کلام آن با کودک هیچ رابطه‌ای ندارد هم احساس امنیت را به او انتقال می‌دهد و هم زمینه‌ساز اولین ارتباط‌های انسانی است. قصه‌گویی می‌تواند وسیله‌ای برای خلق لحظات لذت بخش باشد و هم کودک را در بخشی از میراث ادبی سرزمینش سهیم کند. داستان‌خوانی یکی دیگر از روش‌هایی است که کودکان را قبل از ورود به مدرسه با خواندن تصاویر آشنا می‌کند و سبب ایجاد تجربه‌های مشترک بین آن‌ها و بزرگسالان می‌شود که یکی از مهم‌ترین تبعات اجتماعی آن نزدیک کردن اعضای خانواده به یکدیگر است. بردن کودکان به نمایشگاه‌ها و فروشگاه‌های کتاب را نیز می‌توان در دستور کار قرار داد تا کودکان فرصت یابند در میان کتاب‌های متنوع سیر کنند. همچنین بردن و عضو کردن کودکان در کتابخانه‌های عمومی نیز می‌تواند به روند رشد مطالعه در کودکان و نوجوانان کمک کند (جهانتاب، ۱۳۸۵). نوجوانان، ویژگی‌ها و نیازهای خاص خود را دارند؛ گاه اصلاً توجهی به خواندن و کتاب نمی‌کنند و یا به دشواری می‌توان آن‌ها را به خواندن تشویق کرد. خواندن ادبیات مناسب می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا با دگرگونی‌های این دوره بهتر کنار آیند. از دیدگاه پژوهشگر، در کتابخانه‌های عمومی باید فعالیت‌های کاربردی و جذابی برای تشویق نوجوانان ۱۳ سال به بالا به بیشتر خواندن پیشنهاد شود.

بنا بر نقش بنیانی خانواده، گام‌های اساسی در ایجاد عادات خاص در فرزندان، توجه به الگوپذیری آنان از والدین، تعاملات والدین با فرزندان، رفتار والدین و نگرش‌های آنان، جایگاه کتاب در خانواده‌ها در نظر گرفتن شرایط خانواده می‌باشد. گام اول در ایجاد عادات و رفتارهای خاص در فرزندان، توجه به الگوپذیری آنان از والدین است و این موضوع در تداوم رفتارها نیز به شدت اهمیت دارد، به این معنا که نه تنها ایجاد رفتاری خاص در فرزند وظیفه والدین است بلکه استمرار آن رفتار طی سال‌های بعدی نیز حائز اهمیت است. در واقع والدین همواره به عنوان الگوهای رفتاری نقش به‌سزایی در تربیت روانی، فکری و روند اجتماعی شدن فرزندان خود دارند. الگوهای رفتاری در همه زمینه‌ها نقش خود را در روند روبه‌رشد کودکان و نوجوانان نمایان نموده و در جامعه بروز داده و نمود عینی دارند (ذاکری‌نژاد، ۱۳۸۷)؛ البته شرایط خانواده از لحاظ برخورداری و عدم برخورداری (وضعیت اقتصادی) از نخستین عواملی هستند که فرزندان با درک آن به شکل‌دهی رفتارشان می‌پردازند.

بخشی از عوامل تاثیرگذار بر رفتار فرزندان، برگرفته از رفتار والدین و نگرش‌های آنان است. نگرش‌های کودکان را می‌توان منشعب از نگرش‌های والدین آن‌ها دانست، هر چند سایر محیط‌های تربیتی نقش مهمی در تعدیل و تغییر این نگرش‌ها در سنین بعدی داراست. با این حال، اگر والدین نسبت به موضوعی بی‌اهمیت باشند و آن را بی‌ارزش تلقی نمایند، انتقال این دیدگاه به فرزندان دور از ذهن نخواهد بود. رفتار والدین نیز به مثابه الگویی در شکل‌دهی رفتار فرزندان است. این که چه عواملی موجب می‌شود تا خانواده‌ها برای فرزندان خود برنامه‌ریزی اصولی و آگاهانه‌ای نداشته باشند، به دانش، بینش و نگرش خود والدین به مطالعه و کتاب‌خوانی برمی‌گردد. وقتی والدین در طول شبانه‌روز زمانی را به خواندن روزنامه، نشریات یا کتاب اختصاص نمی‌دهند، چطور انتظار می‌رود که این فرهنگ در درون خانواده نهادینه شود؟ (پنهانی، ۱۳۹۳). پاسخ به این پرسش و همچنین پاسخی که روان‌شناسان ارائه داده‌اند به حل مسئله غنای معنایی بیشتری می‌دهد. یکی از موارد قابل اشاره در امر آگاهی‌بخشی و آگاه بودن والدین، جایگاه کتاب و کتابخانه در خانواده‌ها می‌باشد. والدین آگاه می‌توانند کودک و نوجوان تربیت‌یافته‌ی خوبی برای نسل بالنده‌ی خود باشند، می‌توانند کودک و نوجوان تربیت‌یافته‌ی دیروز برای فرزندان امروز و انسان‌سازهای مفیدی برای فردای بعد از خود باشند. بنابراین این ضرورت احساس می‌شود که والدین آگاه باشند که چقدر در این گام تاثیرگذار، مثمر‌تر بوده و هستند. حال با توجه به اهمیت نقش خانواده در پرورش عادات رفتاری در فرزندان، این سؤال مطرح می‌شود که به‌طور کلی نقش خانواده و ابعاد مختلف آن (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، باورها و نگرش‌ها، رفتار و تعاملات) در خواندن فرزندان چیست؟

اهداف پژوهش

○ هدف اصلی: شناسایی رابطه بین عوامل خانوادگی و خواندن نوجوانان عضو کتابخانه‌های عمومی شهر سنندج است.

اهداف جزئی:

- شناسایی رابطه بین میزان برخورداری (وضعیت اقتصادی) خانواده و خواندن نوجوانان
- شناسایی رابطه بین وضعیت اجتماعی خانواده و خواندن نوجوانان
- شناسایی رابطه بین جایگاه کتابخانه در خانواده و خواندن نوجوانان
- شناسایی رابطه بین نگرش والدین نسبت به مطالعه و خواندن آنان
- شناسایی رابطه بین تعاملات والدین با فرزندان نوجوان خواندن آن‌ها

فرضیه‌های پژوهش

- بین میزان برخورداری خانواده و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین سطح تحصیلات والدین و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

- بین جایگاه کتابخانه در خانواده و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.
- بین نگرش مثبت والدین به خواندن و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه پژوهش

بررسی پژوهش‌های انجام شده در ایران در زمینه خانواده و خواندن نشان می‌دهد پژوهشگران اغلب جنبه‌های مختلف از جمله وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جمعیت‌شناختی خانواده بر خواندن فرزندان با جامعه‌ی آماری دانش‌آموزان و دانشجویان را مورد مطالعه قرار داده‌اند، اما تاکنون پژوهشی به‌طورفراگیر همه ابعاد حاکم بر خانواده و نقش آن‌ها بر خواندن نوجوانان عضو کتابخانه‌های عمومی (به ویژه در استان کردستان) صورت نگرفته است.

بیگلر و سلیمیان (۱۳۹۴) در پژوهش خود به بررسی نقش خانواده از جنبه‌های مختلف اقتصادی، جایگاه کتابخانه در خانواده، نگرش والدین نسبت به خواندن، رفتار هدفمند خواندن والدین بر کمیت و کیفیت خواندن نوجوانان کتابخانه‌های عمومی شهر فولادشهر پرداختند. داده‌های موردنیاز از یک نمونه‌ی ۳۰۲ نفری از اعضای نوجوان که به‌طور تصادفی انتخاب شده بودند به‌دست آمد. نتایج نشان داد رابطه مستقیمی بین وضعیت اجتماعی، اقتصادی، جایگاه کتابخانه در خانواده، نگرش والدین نسبت به خواندن، رفتار هدفمند خواندن والدین با میزان و رفتار خواندن نوجوانان وجود دارد. البته بین شغل مادر با میزان خواندن فرزندان هیچ رابطه‌ای وجود ندارد.

چگینی و مقدم‌زاده (۱۳۹۴) پژوهشی با هدف بررسی نقش نگرش به خواندن والدین در پیش‌بینی نگرش خواندن، خودپنداره و ادراک خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی انجام دادند و داده‌های موردنیاز با استفاده از پرسشنامه نگرش خواندن دانش‌آموزان و نگرش خواندن والدین جمع‌آوری شد و نمره‌ی درک مطلب دانش‌آموزان (از متن ادبی سواد خواندن پرلز ۲۰۰۶) برای ۴۴۶ نفر از دانش‌آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی شهر اراک، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای جمع‌آوری و با استفاده از روش تحلیل مسیر تحلیل گردید. نتایج نشان داد که اثر مستقیم نگرش والدین به خواندن در پیشرفت خواندن و درک مطلب دانش‌آموزان و همچنین بر نگرش و خودپنداره دانش‌آموزان مثبت و معنادار است.

قائدامینی، کیامنش و قربانی (۱۳۹۳) در پژوهشی که به بررسی نقش وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، فعالیت‌های خواندن در خانه و متغیرهای مربوط به دانش‌آموز (خودپنداره خواندن و نگرش به خواندن دانش‌آموز) بر پیشرفت سواد خواندن، براساس داده‌های پرلز ۲۰۰۶ از یک نمونه آماری ۵۴۱۱ نفری دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی پرداختند، نشان دادند که خودپنداره خواندن و فعالیت‌های خواندن در خانه تاثیر مثبتی بر پیشرفت خواندن داشته‌اند و همچنین تاثیر وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده بر عملکرد سواد خواندن دانش‌آموزان معنادار است. فراهم نمودن امکانات آموزشی بیشتر، حمایت‌های آموزشی والدین و بهره‌مندسازی والدین از خدمات مشاوره به‌ویژه برای دانش‌آموزانی که وضعیت اقتصادی-اجتماعی پایین‌تری دارند، فرصت‌های آموزشی را برای این‌گونه دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد و از نابرابری‌های ناشی از تفاوت‌های اجتماعی می‌کاهد.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان "پرلز (مطالعه‌ی بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن) مهارت‌های خواندن در ایران را مورد بررسی قرار داد و اعلام کرد بین مطالعه‌ی والدین و نگرش آن‌ها نسبت به خواندن و پیشرفت عملکرد دانش‌آموزان رابطه مثبتی وجود دارد. در ایران میانگین عملکرد دانش‌آموزانی که والدین‌شان بیش از ۵ ساعت در هفته مطالعه می‌کنند بالاتر از میانگین عملکرد دانش‌آموزانی است که والدین آن‌ها بین ۱ تا ۵ ساعت یا کمتر از یک ساعت در هفته مطالعه می‌کنند. براساس مطالعات پرلز متوسط عملکرد دانش‌آموزان ایران از ۴۱۴ در پرلز ۲۰۰۱ به ۴۲۱ در پرلز ۲۰۰۶ افزایش یافته است

(یعنی ۷ نمره) و در پرلز ۲۰۱۱، به ۴۴ نمره رشد پیدا کرده است که از نظر آماری معنادار نیست و در هر دوره ایران با میانگین جهانی (۵۰۰) فاصله زیادی داشته است.

قاسمی، میرزاخانی و فرزاد (۱۳۹۱) در پژوهش با عنوان "تاثیر سواد والدین بر عملکرد سواد خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی با حجم نمونه ۴۷۳۱ نفری براساس مطالعات پرلز ۲۰۰۶ به این نتیجه رسیدند که تاثیر غیرمستقیم تحصیلات والدین بر توانایی‌های خواندن فرزندان منفی بوده و تحصیلات والدین اثر معناداری بر پیشرفت سواد خواندن داشته است. همچنین تحصیلات والدین تاثیر مثبت و معناداری بر تعداد کتاب‌های موجود در خانه دارد.

مهدوی‌نیا (۱۳۹۰) در پژوهش خود به مقایسه عادت‌های مطالعه و روابط عاطفی خانواده و بررسی رابطه آن‌ها در دو گروه از دانشجویان پزشکی به این نتیجه رسید که والدین با فراهم آوردن محیط مناسب نقش مهمی در خواندن فرزندان ایفا می‌نمایند. ایران‌نژاد (۱۳۸۵) در پژوهشی به بررسی نقش جنسیت و تحصیلات والدین دانشجویان کاردانی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد کرج بر مهارت‌های خواندن پرداختند. یافته‌ها نشان داد که رابطه‌ای بین تحصیلات والدین و مهارت‌های مطالعه و خواندن فرزندان وجود ندارد و همچنین در مهارت‌های خواندن دانشجویان دختر و پسر اختلاف معناداری دیده نمی‌شود.

اکثر مطالعات انجام گرفته در خارج از کشور به سواد و مهارت خواندن توجه کرده‌اند و عوامل موثر بر آن را مانند فعالیت‌های مبتنی بر مدرسه، محیط سواد خانه و ابعاد عاطفی همچون نگرش والدین و کودک به خواندن مورد بررسی قرار داده‌اند.

نتایج پژوهش تایمکی (Timkey, 2015) تحت عنوان "تاثیر نگرش والدین و مشارکت آنان در دستاوردهای سوادآموزی فرزندان" نشان داد که بین نگرش‌های والدین و دستاوردهای سواد دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

چانسا - کابلی (Chansa-Kabali, 2014)، در پژوهشی با عنوان "نقش خانواده در مسیر به دست آوردن مهارت‌های اولیه خواندن در جوامع کم‌درآمد لوزکا"^۱ ۷۲ یادگیرنده ابتدایی و پدر و مادر آن‌ها از خانواده کم‌درآمد زامبیا مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند؛ در پاسخ‌های آن‌ها به پرسشنامه‌های سواد خانواده، نگرش والدین در خواندن فرزندان گزارش شده است که نگرش خواندن والدین و شرایط محیطی خانواده بطور قابل ملاحظه‌ای مهارت‌های اولیه خواندن فرزندان را پیش‌بینی می‌کند و همچنین سطح سواد خانواده یک عنصر مهم در فرآیند یادگیری و مهارت‌های خواندن فرزندان می‌باشد.

ال- ماتالکا (Al-Matalaka, 2014) در پژوهش خود "بررسی تاثیر وضعیت اقتصادی و اجتماعی ۱۵۰ والدین دانش‌آموزان اردنی و استراتژی‌های مشارکت آن‌ها در آموزش فرزندان" به این نتیجه رسید که رابطه‌ی معناداری بین وضعیت شغلی و درآمد پدر خانواده با میزان مشارکت آن‌ها در آموزش و یادگیری فرزندان وجود دارد.

هاوی (Howie, 2010) پژوهشی با عنوان "بررسی رابطه‌ی بین پیش‌زمینه اوایل دوران کودکی در خانواده و دستاوردهای خواندن" انجام داد. داده‌ها را با استفاده از پرسشنامه پرلز ۲۰۰۶ (شاخصی برای تعیین کمیت سواد در مدرسه) در دانش‌آموزان کشورهای اروپایی مانند فدراسیون روسیه (با بیش از ۴۰۰۰ دانش‌آموز از ۲۳۲ مدرسه) و ایتالیا (با بیش از ۳۰۰۰ دانش‌آموز از ۱۵۰ مدرسه) و مقایسه آن‌ها با عملکرد خواندن دانش‌آموزان کشورهای آفریقای جنوبی شامل ۴۲۹ مدرسه جمع‌آوری شد. در این شاخص متغیرهایی همچون سواد خانواده و دخالت خانواده‌ها در حمایت از خواندن فرزندان خود در مدرسه و خانه در نظر گرفته شد. یافته‌های اولیه براساس تجزیه و تحلیل توصیفی، تفاوت‌های اساسی میان این کشورها را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، فرزندان با خانواده‌هایی با وضعیت اجتماعی و اقتصادی بالاتر نسبت به فرزندان که در خانواده‌های محروم زندگی می‌کنند، رفتار خواندن بهتری دارند.

¹ Lusaka

² Zambia

چیو و کو (Chiu & Ko, 2008) پژوهشی به منظور تعیین عوامل خانوادگی مرتبط با خواندن فرزندان با مقایسه دو نوع خانواده با ملیت تایوانی و غیر تایوانی انجام دادند. ۲۳۷ فرزند انتخاب شدند و سن فرزندان، سطح تحصیلات مادر و شرایط اقتصادی خانواده کاملاً یکسان در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد رفتارها و مهارت‌های خواندن فرزندان خانواده‌های غیربومی نسبت به خانواده‌های بومی بسیار پایین تر است.

لینچ، اندرسون و شاپیرو (Lynch, Anderson & Shapiro, 2006) با پژوهشی بر اهمیت بررسی رفتارها و باورهای ۳۵ والدین کودکان با استفاده از مصاحبه در مورد توسعه سواد خواندن فرزندان پرداختند. تجزیه و تحلیل‌ها نشان می‌دهد که پدر و مادرهایی با اعتقادات کلی‌نگرانه در فعالیت‌های تشویق فرزندان به خواندن بیشتر از پدر و مادرهای با اعتقادات مبتنی بر عدم مهارت در خواندن فرزندان درگیر هستند؛ و همچنین ارتباط معناداری بین باورهای سواد والدین و رفتارهای سواد خواندن فرزندان وجود دارد. هس، هالووی و دیکسون (Hess, Holloway & Dickson, 1982) در پژوهشی با عنوان "محیط خانواده و کسب مهارت خواندن" با طراحی مدل‌هایی به منظور شناسایی ارتباط میان جنبه‌های محیط خانواده با اقدامات جهانی مهارت خواندن فرزندان و شناسایی برخی از عناصر خواندن موجود در محیط خانواده و تلاش برای توصیف فرآیندهایی که از طریق آن فرزندان را به یادگیری و خواندن ترغیب کند، پرداختند. نتایج نشان داد که تمایل مادران برای رسیدن به اظهارات شفاهی از فرزندان به منظور کسب مهارت خواندن بسیار حائز اهمیت است.

روش و ابزار پژوهش

طرح پژوهش حاضر پیمایشی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، والدین اعضای نوجوان فعال کتابخانه‌های عمومی شهر سنندج در نظر گرفته شده بودند، این آمار که با استفاده از قابلیت تهیه گزارش اعضاء به تفکیک رده سنی، در نرم افزار کتابخانه‌ای سامان به دست آمده، شامل ۱۵۰۰ نفر می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد؛ که لازم است شرکت‌کنندگان در پژوهش داوطلب به همکاری باشند و حداقل یک‌سال از عضویت فرزندان آن‌ها در کتابخانه گذشته باشد. به این صورت که شهر سنندج شامل ۳ منطقه شهرداری (یعنی ۷ کتابخانه عمومی زیر نظر نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور) و ۴ ناحیه حاشیه‌ای منفصل شهری می‌باشد که از مناطق حاشیه‌ای به دلیل عدم وجود کتابخانه صرف نظر شده است. بنابراین داده‌های موردنیاز از یک نمونه ۳۳۳ نفری از طریق فرمول کوکران از اعضای فعال نوجوان به دست آمد. برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که بر پایه پرسشنامه ابعاد خواندن چیو و کو (Chiu & Ko, 2008) و نیز پژوهش بیگلو و سلیمیان (۱۳۹۴) تهیه شد. برای تعیین روایی صوری پرسشنامه این پژوهش از نظرات اساتید هیأت علمی گروه علم‌اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی کرمانشاه استفاده شد و مورد تأیید قرار گرفت، که شامل پنج بعد در رابطه با والدین از جمله: وضعیت اجتماعی خانواده، وضعیت اقتصادی خانواده، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعامل والدین و فرزندان، نگرش والدین به خواندن؛ و دو بعد در ارتباط با فرزندان از جمله: رفتار خواندن و میزان خواندن (شامل چگونگی گذراندن اوقات فراغت، مطالعه غیر درسی، خواندن براساس علاقه، خواندن به قصد برآوردن نیاز اطلاعاتی) بود. محاسبه پایایی آن، پس از توزیع و گردآوری تعداد ۳۰ پرسشنامه در میان والدین اعضاء فعال نوجوان کتابخانه‌های عمومی سنندج و ورود داده‌های آن در نرم‌افزار اس پی اس ۲۲، صورت گرفت و آزمون ضریب آلفای کرونباخ به عمل آمد که مقدار محاسبه شده آن برابر با ۰.۸۶/ شد که مقدار قابل قبولی است.

یافته‌های پژوهش

در این بخش نتایج مربوط به تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی ارائه شده است:

جدول ۱: شرایط والدین از نظر متغیر جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
زن (مادر)	۲۰۹	۶۲/۸
مرد (پدر)	۱۲۴	۳۷/۲
مجموع	۳۳۳	۱۰۰

با توجه به جدول فوق، از تعداد کل پرسش نامه‌های توزیع شده ۶۲/۸ درصد پرسش نامه‌ها توسط مادر و ۳۷/۲ درصد توسط پدر تکمیل شده است.

جدول ۲: شرایط والدین از نظر متغیر سن

میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه	کل پاسخگویان
۴۴/۷۳	۶/۳۵	۲۸	۶۵	۳۳۳

همان گونه که مشاهده می‌شود، میانگین سنی هر دو والدین شرکت کننده در این پژوهش، ۴۴/۷۳ است، حداقل سن والدین ۲۸ و حداکثر سن آنان ۶۵ سال است.

جدول ۳: توزیع فراوانی سطح تحصیلات والدین

دانشکده	فراوانی	درصد فراوانی
زیر دیپلم	۶۴	۱۹/۲
دیپلم	۱۵۷	۴۷/۱
کاردانی	۶۱	۱۸/۳
کارشناسی	۴۲	۱۲/۶
کارشناسی ارشد	۶	۱/۸
دکتری	۳	۰/۹
مجموع	۳۳۳	۱۰۰

همان گونه که مشاهده می‌شود، اکثر شرکت کنندگان دارای سطح تحصیلات دیپلم ۴۷/۱ درصد، و افراد با سطح تحصیلات دکتری کمترین تعداد ۰/۹ درصد را داشته‌اند.

جدول ۴: توزیع فراوانی درآمد والدین

درآمد	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۴۰۰,۰۰۰	۱۸	۵/۴
۱,۰۰۰,۰۰۰ تا ۵۰۰,۰۰۰	۱۵۷	۴۷/۱
۱,۱۰۰,۰۰۰ تا ۱,۶۰۰,۰۰۰	۱۰۷	۳۲/۱
۱,۷۰۰,۰۰۰ تا ۲,۵۰۰,۰۰۰	۳۶	۱۰/۸
۲,۶۰۰,۰۰۰ تا ۳,۴۰۰,۰۰۰	۱	۰/۳
بیشتر از ۳,۵۰۰,۰۰۰	۱۴	۴/۲
مجموع	۳۳۳	۱۰۰

همان گونه که در جدول بالا مشخص شده است، اکثر والدین ۴۷/۱ درصد بین ۵۰۰/۰۰۰ تا ۱/۰۰۰/۰۰۰ و حداقل ۴/۵ درصد آنان دارای درآمدی بیشتر از ۳,۴۰۰,۰۰۰ بوده‌اند.

به منظور بررسی رابطه بین میزان برخورداری، سطح تحصیلات والدین، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن باخواندن فرزندان از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که ضرایب همبستگی در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵: ضرایب همبستگی گشتاوری پیرسون بین میزان برخورداری، سطح تحصیلات والدین، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن باخواندن فرزندان.

خواندن والدین	سطح تحصیلات والدین	میزان برخورداری	جایگاه کتابخانه در خانواده	تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر	نگرش مثبت والدین به خواندن	خواندن فرزندان
۰/۰۰۱	** -۰/۱۸	* ۰/۱۲	** ۰/۳۶	** ۰/۲۵	** ۰/۲۲	۱
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	سطح معنی داری

$P < ۰/۰۱^{**}$

$P < ۰/۰۵^*$

فرضیه اول: بین میزان برخورداری خانواده و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

همان طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، بین نمرات مقیاس کلی میزان برخورداری خانواده و مقیاس کلی خواندن فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود داد ($r = ۰/۱۲$ ؛ $P < ۰/۰۲$). یعنی افرادی که در مولفه میزان برخورداری خانواده نمره بالایی کسب کرده باشند، در مقیاس خواندن فرزندان نیز نمرات بالایی بدست می‌آورند و بالعکس. لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین نمره میزان برخورداری خانواده و نمرات کلی خواندن فرزندان رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود.

فرضیه دوم: بین سطح تحصیلات والدین و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

همانگونه که از جدول ۵ مشاهده می‌شود، بین نمرات مقیاس کلی سطح تحصیلات والدین و مقیاس کلی خواندن فرزندان ارتباط معکوس و معناداری وجود داد ($r = -۰/۱۸$ ؛ $P < ۰/۰۱$). یعنی افرادی که نمرات سطح تحصیلات والدین آن‌ها بالاست در مقیاس کلی خواندن فرزندان نمرات پایینی کسب کرده‌اند. لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین نمرات کلی سطح تحصیلات والدین و نمرات کلی خواندن فرزندان رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود.

فرضیه سوم: بین جایگاه کتابخانه در خانواده و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

همان طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، بین نمرات مقیاس کلی جایگاه کتابخانه در خانواده و مقیاس کلی خواندن فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود داد ($r = ۰/۳۶$ ؛ $P < ۰/۰۱$). یعنی افرادی که در مولفه جایگاه کتابخانه در خانواده نمره بالایی کسب کرده باشند، در مقیاس خواندن فرزندان نیز نمرات بالایی بدست می‌آورند و بالعکس. لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین نمره جایگاه کتابخانه در خانواده و نمرات کلی خواندن فرزندان رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود.

فرضیه چهارم: بین تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

همان طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، بین نمرات مقیاس کلی تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و مقیاس کلی خواندن فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود داد ($r = 0/25$ ؛ $P < 0/01$). یعنی افرادی که در مولفه تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر نمره بالایی کسب کرده باشند، در مقیاس خواندن فرزندان نیز نمرات بالایی بدست می‌آورند و بالعکس. لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین نمره تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نمرات کلی خواندن فرزندان رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود.

فرضیه پنجم: بین نگرش مثبت والدین به خواندن و خواندن فرزندان رابطه معناداری وجود دارد.

همان طور که در جدول ۵ نشان داده شده است، بین نمرات مقیاس کلی نگرش مثبت والدین به خواندن و مقیاس کلی خواندن فرزندان ارتباط مستقیم و معناداری وجود داد ($r = 0/22$ ؛ $P < 0/01$). یعنی افرادی که در مولفه نگرش مثبت والدین به خواندن نمره بالایی کسب کرده باشند، در مقیاس خواندن فرزندان نیز نمرات بالایی بدست می‌آورند و بالعکس. لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین نمره نگرش مثبت والدین به خواندن و نمرات کلی خواندن فرزندان رد و فرض تحقیق پذیرفته می‌شود.

جدول ۶: خلاصه نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش بینی خواندن فرزندان بر اساس میزان بر خورداری، سطح تحصیلات والدین، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن

R	R ²	R ² تنظیم شده
0/44	0/19	0/18

همان طور که در جدول ۶ مشخص شده است 0/19 از تغییرات میزان خواندن توسط متغیرهای میزان بر خورداری، سطح تحصیلات والدین، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن پیش بینی شده است.

جدول ۷: تحلیل واریانس مدل رگرسیون پیش بینی خواندن فرزندان بر اساس میزان بر خورداری، سطح تحصیلات والدین، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن

مدل	SS	Df	MS	F	Sig
رگرسیون	264/62	5	52/92	15/32	0/001**
باقیمانده	1129/29	327	3/45		
مجموع	1393/91	332			

$p < 0/01$ **

با توجه به جدول ۷، آزمون آماری F برای معنی داری ضریب همبستگی برابر با 15/32 است که در سطح 0/001 معنی دار است.

جدول ۸: تجزیه و تحلیل رگرسیون چند گانه هم زمان، ضرایب پیش بینی عوامل پیش بین (N=۳۳۳)

Sig.	T	ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد	
		B	Std		
۰/۰۰۱	۹/۳۰		۰/۹۳	۸/۷۰	ثابت
۰/۱۱	۱/۵۷	۰/۰۸	۰/۱۱	۰/۱۸	میزان برخورداری
۰/۰۰۱	-۴/۷۱	-۰/۲۳	۰/۱۰	-۰/۴۷	سطح تحصیلات والدین
۰/۱۳	۱/۵۰	۰/۹۳	۰/۲۷	۰/۴۱	تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر
۰/۹۷	-۰/۰۳	-۰/۰۰۲	۰/۰۸	-۰/۰۰۳	نگرش مثبت والدین به خواندن
۰/۰۰۱	۴/۶۵	۰/۳۱	۰/۰۳	۰/۱۶	جایگاه کتابخانه در خانواده

بنابراین با توجه به جدول فوق، از بین عوامل پیش بین فقط دو متغیر سطح تحصیلات والدین و جایگاه کتابخانه در خانواده میزان خواندن را به طور معنی دار پیش بینی می کنند.

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که بین میزان برخورداری، جایگاه کتابخانه در خانواده، تعاملات والدین و فرزندان با یکدیگر و نگرش مثبت والدین به خواندن فرزندان با میزان خواندن فرزندان نوجوان رابطه معناداری وجود دارد؛ یعنی با افزایش این متغیرها، متغیر میزان خواندن نیز بطور نسبی افزایش می‌یابد. در حالیکه بین سطح تحصیلات والدین با میزان خواندن فرزندان نوجوان ارتباط معناداری دیده نمی‌شود که در بررسی ارتباط این فرض در پژوهش‌های صورت گرفته متفاوت بوده است. در میان این پژوهش‌ها می‌توان به پژوهش‌های همسو با پژوهش کنونی اشاره کرد: بیگ‌لو و سلیمیان (۱۳۹۴) به این نتیجه رسیدند بین شغل مادر با میزان خواندن فرزندان هیچ رابطه‌ای وجود ندارد و همچنین ایران‌نژاد (۱۳۸۵) در پژوهشی به بررسی نقش جنسیت و تحصیلات والدین دانشجویان کاردانی آموزشی ابتدایی دانشگاه آزاد کرج بر مهارت‌های خواندن پرداختند. یافته‌ها نشان داد که رابطه‌ای بین تحصیلات والدین و مهارت‌های مطالعه و خواندن فرزندان وجود ندارد. چانسا کابلی (۲۰۱۴) نیز سطح سواد خانواده را عامل مهمی در رفتار خواندن فرزندان می‌داند، چرا که به عقیده او والدینی که سطح تحصیلات کمتری دارند به میزان کمتری برای فرزند خود کتاب می‌خوانند. حری (۱۳۸۴) پدری که ناگزیر است وقتی فرزندش هنوز در خواب است از خانه خارج شود و وقتی هم در دیروقت شب به خواب رفته است به خانه برگردد و مادر که باید به تدبیر خانه بیندیشد و هم مرد و هم زن خانه باشد، چه مجالی برایشان می‌ماند که خود چیزی بخوانند یا فرزند خود را به خواندن ترغیب کنند (حری، ۱۳۸۴). همچنین یافته‌ها نشان داد جایگاه کتابخانه در خانواده، می‌تواند بر میزان خواندن فرزندان موثر باشد. زمانی که فرزندی می‌بیند که کتابخانه‌ای در خانه هست و پدر و مادر و همگی اعضای خانواده، ساعاتی را به مطالعه اختصاص می‌دهند، دیگر، حتی نیاز به گفتن این که "مطالعه کنید" وجود ندارد. طبیعی است در چنین محیطی، فرزندان احساس نیاز به مطالعه کنند و روحشان بالنده می‌شود.

میزان برخورداری خانواده از عوامل مهمی است که بر رفتار خواندن اعضای خانواده تأثیر گذار می‌باشد. به گفته ال-ماتالکا (۲۰۱۴)، بین وضعیت شغلی و درآمد پدر خانواده با میزان مشارکت آن‌ها در آموزش و یادگیری فرزندان ارتباط معناداری وجود دارد. هاوی (۲۰۱۰)، نیز به این نتیجه رسید که فرزندان با خانواده‌هایی با وضعیت اجتماعی و اقتصادی بالاتر نسبت به فرزندان که در خانواده‌های محروم زندگی می‌کنند، رفتار خواندن بهتری دارند. در واقع، میزان برخورداری یک عامل محرک برای خواندن محسوب می‌شود.

تعامل والدین با فرزندان در این پژوهش شامل خواندن با صدای بلند برای افراد خانواده، گفتگو پیرامون کتاب‌ها با افراد خانواده، گوش دادن به خواندن دیگران در محیط خانه، قصه و داستان خوانی برای فرزندان می‌باشد و بیانگر آن است که هر چه تجارب سواد خانواده غنی‌تر باشد، احتمال درونی کردن و بیرونی کردن رفتارها در فرزندان افزایش می‌یابد. زیرا محیط‌های غنی

خانوادگی با تقویت باورهای مهم بودن خواندن، لذت بردن از خواندن، پرسش و پاسخ، تعاملات زبانی پیچیده و ایجاد نگرش مثبت به خواندن رابطه وجود دارد.

چگینی و مقدم‌زاده (۱۳۹۴) در پژوهش خود اذعان داشتند که اثر مستقیم نگرش والدین به خواندن در پیشرفت خواندن و درک مطلب دانش‌آموزان و همچنین بر نگرش و خودپنداره دانش‌آموزان مثبت و معنادار است. بخشی از عوامل تاثیرگذار بر رفتار فرزندان، برگرفته از رفتار والدین و نگرش‌های آنان است. نگرش‌های کودکان را می‌توان منشعب از نگرش‌های والدین آن‌ها دانست، با این حال، اگر والدین نسبت به موضوعی بی‌اهمیت باشند و آن را بی‌ارزش تلقی نمایند، انتقال این دیدگاه به فرزندان دور از ذهن نخواهد بود. رفتار والدین نیز به مثابه الگویی در شکل‌دهی رفتار فرزندان است. این که چه عواملی موجب می‌شود تا خانواده‌ها برای فرزندان خود برنامه‌ریزی اصولی و آگاهانه‌ای نداشته باشند، به دانش، بینش و نگرش خود والدین به خواندن برمی‌گردد. وقتی والدین در طول شبانه‌روز زمانی را به خواندن روزنامه، نشریات یا کتاب اختصاص دهند، فرهنگ مطالعه و کتابخوانی نیز در درون خانواده نهادینه می‌شود (پنهانی، ۱۳۹۳).

بنابراین، باید در برنامه‌ریزی برای گروه سنی نوجوانان (یعنی ۱۲-۱۶ سال) جهت ترغیب آن‌ها به مطالعه و کتاب‌خوانی به عوامل خانوادگی در ابعاد مختلف شرایط اجتماعی و میزان برخوردی، نگرش‌ها، رفتار و عادات والدین و فرزندان اهمیت داده شود و مدنظر قرار گیرند. شناخت و بررسی عوامل موثر بر مطالعه و خواندن نوجوانان می‌تواند کتابخانه‌های عمومی را در جهت برنامه‌ریزی‌های بهتر با دید کارشناسانه در جهت مشاوره به خانواده‌ها کمک نماید و همچنین می‌توان پیشنهاد داد که کارگاه‌های آموزشی رایگان برای والدین یا جلسات کتاب‌خوانی با والدین برای اعضا در کتابخانه‌های عمومی برگزار شود.

منابع

احمدی ده قطب‌الدینی، محمد، و احدی، حسن (۱۳۹۱). تاثیر عوامل انگیزشی خواندن در خانه و مدرسه بر نگرش خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی. *فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی*، سال نهم، دوره دوم، ۸ (۳۵)، ۴۴-۸۵
ایران نژاد، پریسا (۱۳۹۰). بررسی نقش جنسیت و تحصیلات والدین دانشجویان بر مهارت‌های مطالعه و خواندن (مطالعه موردی دانشجویان کاردانی آموزش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج). *فصلنامه علوم رفتاری - دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهر*، ۷ (۱)، ۲۷-۶۰.

بیگ‌لو، اعظم و سلیمان، ملیحه (۱۳۹۴). بررسی نقش خانواده بر خواندن نوجوانان عضو کتابخانه‌های عمومی شهر فولاد شهر. *مجموعه مقالات و سخنرانی‌های اولین همایش ملی خواندن دانشگاه کردستان*، ۳۳۷-۳۵۶.

پنهانی، آفرین (۱۳۹۳). نقش خانواده در ترویج فرهنگ کتابخوانی فرزندان. *هفته‌نامه سیمه*، شماره ۲۸۳.

جهانتاب، مهدی (۱۳۸۹). راه‌های ترویج فرهنگ مطالعه. www.ido.ir/n.aspx?n=1387.312185.

جواد زاده، مصطفی (۱۳۹۲). خانواده و فرهنگ کتابخوانی. *ماهنامه علمی تخصصی صدای جمهوری اسلامی ایران*، ۱۱ (۶۹)، ۸۳-۸۶.

چگینی، مریم؛ مقدم‌زاده، علی و چگینی، نسرين (۱۳۹۴). نقش نگرش والدین به خواندن در پیش‌بینی نگرش خواندن، خودپنداره و ادراک خواندن دانش‌آموزان پایه ی چهارم و پنجم ابتدایی، *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۵ (۱۹)، ۲۸-۵۴.

ذاکری-نژاد، اکبر (۱۳۷۸). اصول مطالعه و روش‌های آن، دس-ترس-پذیر در

<http://www.rasekhoon.net/Article/show.aspx.11511>

پرلز (مطالعه ی بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن؟) و نقش آن در ارتقای مهارت‌های زبانی در ایران (۱۳۹۲). فرهنگستان زبان و ادب فارسی، نشریه شماره ۸، گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی.

- فضلی، وحید (۱۳۸۹). بررسی رابطه شیوه‌های تربیتی والدین و نگرش به رفتارهای بزهکارانه در بین نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال شهر تهران. *فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم*، ۵ (۱۴)، ۸۰-۱۱۲.
- قائد امینی، رقیه؛ کیامنش، علیرضا و قربانی، رقیه (۱۳۹۳). رابطه بین وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، فعالیت‌های خواندن در پیش بینی نگرش خواندن، خود پنداره و نگرش دانش آموزان به خواندن با عملکرد سواد خواندن دانش آموزان (پرز ۲۰۰۶)، *فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی*، ۱۴ (۴۱)، ۸۸-۱۰۳.
- قاسمی، محمود (۱۳۹۱). تاثیر سواد والدین بر عملکرد سواد خواندن دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی. *فصلنامه علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز*، ۶ (۲)، ۲۴۴.
- قاسمی، محمود؛ میرزاخانی، علیرضا و فرزاد، ولی الله (۱۳۹۱). تاثیر سواد والدین بر عملکرد سواد دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی (بر اساس مطالعات پرلز ۲۰۰۶)، *فصلنامه علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز*، سال بیستم، ۶ (۲)، ۲۲۶-۲۴۴.
- مطلبی، داریوش (۱۳۹۴). *مطالعات خواندن*. تهران: خانه کتاب.
- مهدوی نیا، جمیله (۱۳۹۱). مقایسه عادت‌های مطالعه و روابط عاطفی خانواده دانشجویان پزشکی با دانشجویان پیراپزشکی ورودی سال ۱۳۹۰ دانشگاه علوم پزشکی کرمان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده ادبیات و علوم انسانی. بخش علوم تربیتی. دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- نامداری پژمان، مهدی (۱۳۹۰). ارتباط عوامل شناختی فردی و خانوادگی با ابعاد درک مطلب خواندن دانش آموزان چهارم ابتدایی شرکت کننده در مطالعه پرلز. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*، ۶ (۲۰)، ۳۷-۵۷.
- همائی، مهدی و اشرفی ریزی، حسین (۱۳۹۲). بررسی راهکارهای ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، *ماهنامه علمی تخصصی صدای جمهوری اسلامی ایران*، ۴۲-۵۴.
- About ebsco (2016). Recovered in 2016, September. 28, From <https://www.ebsco.com/about/who-we-are>
<http://www.lisna.ir/Away/20126>
- Al-Matalaka, F. I. (2014). The Influence of Parental Socioeconomic Status on their Involvement at Home. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(5), 146-154.
- Bracken, S. S., & Fischel, J. E. (2008). Family reading behavior and early literacy skills in preschool children from low-income backgrounds. *Early Education and Development*, 19(1), 45-67.
- Chattoll, C.J. (2013). The effects of parental literacy involvement and child reading interest on the development of emergent literacy skills.
- Chansa-Kabali, T., & Westerholm, J. (2014). The Role of Family on Pathways to Acquiring Early Reading Skills in Lusaka? s Low-Income Communities. *Human Technology: An Interdisciplinary Journal on Humans in ICT Environments*, 10(1), 5-21.
- Chiu, C., & Ko, H. (2008). Parental factors related to children's reading: Evidence from comparing transnational marriage families and local families. In *3rd IEA International Research Conference*, Taipei, Chinese Taipei.
- Hess, R. D., Holloway, S., Price, G. G., & Dickson, W. P. (1982). Family environments and the acquisition of reading skills. In *Families as learning environments for children* (pp. 87-113). Springer US.
- Howie, S. (2010). The relationship between early childhood backgrounds and reading achievement in low and high achieving countries in PIRLS 2006. In Paper for the International Research Conference of the International Association for the Evaluation of Educational Achievement Gothenburg, Sweden.
- Ko, H. W., & Chan, Y. L. (2009). Family factors and primary students' reading attainment: A Chinese community perspective. *Chinese Education & Society*, 42(3), 33-48.
- Lynch, J., Anderson, J., Anderson, A., & Shapiro, J. (2006). Parents' beliefs about young children's literacy development and parents' literacy behaviors. *Reading Psychology*, 27(1), 1-20.
- Timkey, S. (2015). The Influence of Parent Attitudes and Involvement on Childrens Literacy Achievement. *Education and Human Development Masters Theses*. Paper 562.